

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

دفتر امور اقتصادی

مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی کرمانشاه

گزارش نظارت بر اجرای برنامه الگوی کشت ملی محصولات کشاورزی (استان کرمانشاه)

سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴

تهیه و تدوین:

عادل نعمتی، علیرضا نیکوئی، جلال قادری، عباس پورمیدانی، علیرضا توکلی

۱۴۰۵

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
دفتر امور اقتصادی
مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی کرمانشاه

شناسنامه

عنوان: گزارش نظارت بر اجرای برنامه الگوی کشت ملی محصولات کشاورزی (استان کرمانشاه) در سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴

تهیه و تدوین: عادل نعمتی، علیرضا نیکوئی، جلال قادری، عباس پورمیدانی، علیرضا توکلی

همکاران اصلی: علی اکبر امیری، فرشید خدادوست، عباس رضائی زاد

تهیه و تنظیم: دفتر امور اقتصادی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

محل اجرا: استان کرمانشاه

تاریخ شروع: شهریور ۱۴۰۳ به مدت یکسال و شش ماه

ناشر: دفتر امور اقتصادی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

نوبت چاپ: اول

شماره ثبت:

تاریخ ثبت: ۱۴۰۵

نشانی: تهران، بزرگراه شهید چمران، خیابان یمن، باغ کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

تلفن: ۲۲۴۰۲۳۰۰

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۶	چکیده
۷	مقدمه
۷	معرفی استان کرمانشاه
۸	سیمای اقتصادی کشاورزی استان کرمانشاه
۸	توانمندی ها و ظرفیت های استان در بخش کشاورزی
۹	سهم بخش کشاورزی در اشتغال استان و مقایسه آن با کشور
۹	تقسیم کار استانی در راستای اجرای برنامه عملیاتی
۹	ارزیابی اجرای الگوی کشت
۱۸	برنامه های آموزشی و ترویجی اجرا شده
۲۰	جمع بندی و نتیجه گیری
۲۱	مسائل و مشکلات اجرای برنامه در استان کرمانشاه
۲۱	توصیه های فنی ارائه شده
۲۲	پیشنهادهای
۲۵	چکیده انگلیسی

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جداول ۱- مقایسه سطح زیر کشت ابلاغ شده و محقق گردیده در سال زراعی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ در استان کرمانشاه	۹
جدول ۲- وضعیت و سطح اجرای سیستم های آبیاری نوین در استان کرمانشاه (سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴) واحد هکتار	۱۱
جدول ۳- وضعیت مکانیزاسیون و ضریب نفوذ بذر گواهی شده در استان کرمانشاه	۱۲
جدول ۴- وضعیت نصب کنتور هوشمند و تحویل حجمی در استان کرمانشاه	۱۳
جدول ۵- وضعیت سطح اجرا شده گلخانه (هکتار)	۱۳
جدول ۶- میزان تخصیص کودهای اصلی به محصولات الگوی کشت استان کرمانشاه	۱۴
جدول ۷- وضعیت میزان آب مصرفی، بهره‌وری آب مصرفی در استان کرمانشاه (سال زراعی ۱۴۰۳-۴)	۱۵
جدول ۸- سطح زیر کشت محصولات مختلف زراعی در اراضی S۱S-۳ در سامانه تناسب اراضی و میزان تحقق آن	۱۶
جدول ۹- فعالیت های آموزشی ترویجی	۱۷
جدول ۱۰- فعالیت های سازه های ترویجی	۱۸
جدول ۱۱- فعالیت های رسانه ای	۱۸
جدول ۱۲- ضریب تحقق برنامه برای درصد های مختلف	۱۹
جدول ۱۳- درصد تحقق واقعی شاخص های مختلف در برنامه ابلاغی در استان کرمانشاه	۱۹

چکیده

هدف از نظارت بر برنامه الگوی کشت پایش، ارزیابی، اصلاح و به‌هنگام‌سازی انتظارات پیش‌بینی شده و نتایج به دست آمده و ارائه بازخورد به عوامل تدوین کننده و اجرایی برنامه، به منظور برطرف نمودن نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت آن و نظارت مستمر بر اجرای مناسب برنامه در راستای رویکردهای تعیین شده است. به منظور جمع‌بندی و تعیین میزان دست‌یابی به اهداف اصلی برنامه الگوی کشت در استان کرمانشاه، از شاخص ضریب تحقق استفاده گردید. بطوریکه در صورت تحقق هر یک از برنامه‌های ابلاغی بین ۹۰-۱۱۰ درصد ضریب تحقق یک، ۸۰ تا ۱۲۰ درصد ضریب تحقق ۰/۸، ۷۰ تا ۱۳۰ درصد ضریب تحقق ۰/۶، ۵۰ تا ۱۵۰ درصد ضریب تحقق ۰/۴، بیشتر از ۱۵۰ درصد ضریب تحقق ۰/۲. تعلق می‌گیرد. میزان تحقق برنامه در خصوص سطح زیر کشت محصولات مهم ۰/۷۶، میزان تحقق برنامه در خصوص عملکرد محصولات ۰/۹۷ درصد بوده است بر اساس نتایج بدست آمده اجرای الگوی کشت در سال زراعی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ در استان کرمانشاه با برنامه ابلاغی همخوانی داشته و مطلوب ارزیابی می‌گردد

واژه های کلیدی: الگوی کشت، کرمانشاه، محصولات زراعی

مقدمه

برنامه‌ی الگوی کشت ملی با هدف ارتقای امنیت غذایی کشور، حفاظت از منابع پایه سرزمینی، ارتقاء اشتغال و درآمد کشاورزان و با توجه ویژه به محدودیت منابع آب و خاک، تغییرات مولفه‌های اقلیمی، بروز خشکسالی‌های مستمر و با لحاظ نمودن توان سرزمینی، ملاحظات علمی و ظرفیت‌های اکولوژیکی کشور تدوین شده است. این برنامه مجموعه‌ای از سیاست‌ها، راهبردها و اقدامات عملی در سطح ملی و منطقه‌ای را شامل شده و به خلاءهای قانونی، حقوقی، دانشی و عوامل فنی، اجرایی، مالی، سیاستی و نرم‌افزاری موثر بر تولید پایدار محصولات کشاورزی تکیه دارد. در این برنامه تلاش می‌شود با ارتقای شاخص بهره‌وری، تولید بهبود یابد.

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی علاوه بر مسئولیت تدوین، براساس ابلاغیه شماره ۲۵۸۱۰/۰۲۰ مورخ ۱۴۰۱/۷/۲۶ وزیر محترم جهاد کشاورزی، عهده‌دار نظارت و پایش برنامه الگوی کشت ملی نیز می‌باشد که دستورالعمل نظارتی مربوطه طی نامه شماره ۳۱۵۶۷/۲۰۰ در تاریخ ۱۴۰۱/۱۱/۳۰ ابلاغ گردید.

هدف از نظارت بر برنامه الگوی کشت پایش، ارزیابی، اصلاح و به‌هنگام‌سازی انتظارات پیش‌بینی شده و نتایج به دست آمده و ارائه بازخورد به عوامل تدوین کننده و اجرایی برنامه، به منظور برطرف نمودن نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت آن و نظارت مستمر بر اجرای مناسب برنامه در راستای رویکردهای تعیین شده است.

براساس دستورالعمل ابلاغی، دبیرخانه متمرکز نظارتی در ستاد سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی با هدف ارزیابی برنامه ملی تدوین شده، تشکیل و هدایت گروه‌های راهبر ملی و پایش مستمر و گزارش‌گیری مدیریتی تشکیل گردید. همچنین کارگروه استانی نظارت بر اجرای الگوی کشت با مسئولیت رئیس مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی هر استان و با حضور معاونین و مدیران سازمان جهاد کشاورزی استان‌ها، نمایندگان صنف کشاورزی، نماینده سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و ... با هدف ارزیابی برنامه ساختاری درون استانی الگوی کشت، احصاء چالش‌ها، مشکلات و موانع فنی، آموزشی، ترویجی و اجرایی در هر استان و و نیز گروه نظارتی جهت نظارت میدانی بر برنامه الگوی کشت تشکیل گردیدند. جهت ارزیابی برنامه در سطح اجرایی (میدانی) از شاخص‌های کمی و قابل اندازه‌گیری در قالب جداول ۱۲ گانه استفاده گردید. در این گزارش ابتدا خلاصه‌ای از وضعیت اجرای الگوی کشت استان‌های مختلف کشور براساس اطلاعات دریافتی از کارگروه‌های استانی ارائه و سپس وضعیت استان‌ها از نظر میزان دست‌یابی به اهداف برنامه در سال اول اجرای آن با یکدیگر مقایسه می‌گردند.

معرفی استان کرمانشاه

استان کرمانشاه با حدود ۲۵ هزار کیلومتر مربع دارای دو میلیون نفر جمعیت است. این استان دارای مناطق کوهستانی با حداکثر ارتفاع ۳۴۰۰ متر و مناطق جلگه‌ای با حداقل ارتفاع ۷۲۰ متر از سطح دریا است. در حال حاضر مساحت جنگل‌های تجاری، مرتع و اراضی زراعی این استان به ترتیب ۵۲۰۰۰۰، ۱۱۰۰۰۰۰ و ۹۰۲۰۰۰ هکتار است. میانگین بارندگی و دمای سالانه به ترتیب ۴۵۰ میلی متر و ۱۶.۹ درجه سانتیگراد است.

استان کرمانشاه یکی از مناطق مهم کشاورزی و دامپروری کشور به شمار می‌رود. بطوریکه بیش از ۶ درصد محصولات زراعی کشور در این استان تولید می‌شود. میزان تولید محصولات استراتژیک مانند گندم، جو، نخود و محصولات دامی (شیر، گوشت گاو و تخم مرغ) استان کرمانشاه رتبه اول تا چهارم را به خود اختصاص داده است. میزان تولید محصولات زراعی استان کرمانشاه در حال حاضر بیش از چهار میلیون و ۷۷۰ هزار تن و میزان تولید انواع محصولات دامی بیش از ۵۴۴ هزار تن (سیمای کشاورزی استان کرمانشاه).

سیمای اقتصاد کشاورزی استان کرمانشاه:

استان کرمانشاه در میانه ضلع غربی کشور قرار داشته و از شمال به استان کردستان، از شرق به استانهای همدان و لرستان، از جنوب به استان ایلام و از غرب به کشور عراق محدود شده است و با آن حدود ۳۳۰ کیلومتر مرز مشترک دارد. این استان با وسعتی حدود ۲/۵ میلیون هکتار تقریباً یک و نیم درصد از مساحت کل کشور را به خود اختصاص داده و شهرستان کرمانشاه به عنوان مرکز استان با وسعتی معادل ۶۰۰ هزار هکتار گسترده ترین شهرستان به حساب می‌آید. کرمانشاه دارای چهار اقلیم شامل: اقلیم زمستانی سرد و تابستانی خشک، اقلیم نیمه خشک و استپی خنک، اقلیم نیمه خشک و استپی گرم و اقلیم زمستان ملایم و تابستان گرم و خشک می‌باشد (سیمای کشاورزی استان کرمانشاه).

از کل مساحت استان سطحی معادل ۷۵۳ هزار و ۹۰۰ هکتار به اراضی دشت اختصاص دارد. قسمت اعظم این دشت‌ها از نظر یکپارچگی، وسعت و حاصلخیزی نقش عمده‌ای در تولید محصولات زراعت و اقتصاد استان برعهده دارد. استان کرمانشاه به جهت دارا بودن میانگین بارش سالانه ۴۸۰ میلیمتر (میانگین بارش کشور بالغ بر ۲۷۰ میلیمتر است) و وجود جریانات سطحی دائمی و پرآب نظیر قره‌سو، گاماسیاب، الوند، کنگیر، زمکان، سیروان، دینور و جامیشان و نیز وجود ۲۵ هزار و ۷۸۰ منبع آب زیرزمینی با مجموع تخلیه سالانه بالغ بر ۱۷۲۲ میلیون متر مکعب در سال و پتانسیل بسیار مناسب منابع خاک بوده (از کل ۹۴۶ هزار و ۸۷۲ هکتار اراضی استان ۶۲۶ هزار و ۵۰۰ هکتار آن دارای مطالعات خاکشناسی و طبقه بندی اراضی می‌باشد و بالغ بر ۷۱ درصد در کلاس‌های یک و دو و سه قرار می‌گیرند که کاملاً مناسب کشت آبی می‌باشد) و از هر لحاظ حائز شرایط مناسب جهت توسعه فعالیت‌های کشاورزی می‌باشد (سیمای کشاورزی استان کرمانشاه).

توانمندی ها و ظرفیت های استان در بخش کشاورزی

مطابق سرشماری عمومی کشاورزی در سال ۱۳۹۹ سطح زیرکشت محصولات زراعی در استان کرمانشاه بالغ بر ۸۶۴ هزار هکتار زمین زراعی با ۷/۸ درصد از کل کشور در رتبه دوم قرار دارد. از این مقدار ۲۲ درصد از این مساحت کشت آبی و ۷۸ درصد به کشت دیم اختصاص داشته است. استان کرمانشاه از نظر تولیدات کشاورزی در سطح کشور مطرح بوده و یکی از مناطق مستعد کشاورزی در ایران می‌باشد (رتبه ۶ در میزان تولیدات کشاورزی). (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۹). بخش کشاورزی و منابع طبیعی این استان در توسعه اقتصادی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. با توجه به وجود ظرفیتهای بالقوه و استفاده نشده بخش کشاورزی در استان، براحتمی می‌توان با تزریق اعتبارات و افزایش توانمندیهای حرفه‌ای در این بخش و تجاری کردن آن، بازدهی بسیار خوبی در مدت زمان کوتاه به ارمغان آورد. این بخش قادر خواهد بود محصولات متنوع زراعی، باغی، دامی،

آبزیان و گیاهان دارویی و صنعتی در حجم زیاد تولید نماید که خود کفایی غذایی و عزت ملی را بدنبال خواهد داشت. بعنوان نمونه، استان در سطح کشور از نظر: سطح و تولید زراعت گندم رتبه چهارم، سطح و تولید زراعت جو رتبه دوم، سطح و تولید ذرت در رتبه دوم، سطح و تولید نخود رتبه اول، سطح و تولید چغندر قند رتبه چهارم، تولید دانه روغنی کلزا رتبه چهارم و از نظر عملکرد در واحد سطح چغندر قند و ذرت حائز رتبه اول کشور می باشد.

سهم بخش کشاورزی در اشتغال استان و مقایسه آن با کشور

بر اساس آمار رسمی کشور، میزان اشتغال این استان در سال ۱۳۹۹ در مناطق شهری ۷۴/۳ درصد و در مناطق روستایی ۸۷/۷ درصد می باشد. نرخ بیکاری شهری و روستایی استان در سال ۱۳۹۹ به ترتیب با ۲۵/۷ و ۱۲/۳ درصد بیشتر از نرخ بیکاری استان در سال ۱۳۹۹، ۱۴/۹ درصد بوده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۹). بیکاری در استان نسبت به میانگین کشوری بالاتر و بعنوان مهمترین معضل مطرح می باشد. طی سال های اخیر با توجه به ورود جمعیت جوان به بازار کار، افزایش مشارکت و ورود زنان به عرصه کار و عدم وجود فضای مناسب برای اشتغال نیروی کار می توان شاهد افزایش نرخ بیکاری در استان بود. بدیهی است حل مسئله بیکاری در سطح استان نیازمند اتخاذ استراتژی ها و سیاست گذاری های مناسب در بلندمدت و اجرای دقیق آنها است که از جمله می توان به بهبود محیط کسب و کار، رفع موانع تشکیل سرمایه گذاری و فراهم آوردن زمینه های مناسب برای استفاده کامل از ظرفیت های تولیدی استان اشاره کرد. از کل شاغلین ۱۰ ساله و بیشتر در استان، ۲۹/۵ درصد در بخش کشاورزی فعالیت دارند که این نسبت در کشور به میزان ۱۷/۶ درصد می باشد. ۲۱/۴ درصد مربوط به بخش صنعت و ۵۰/۱ درصد مربوط به بخش خدمات می باشد (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۹).

تقسیم کار استانی در راستای اجرای برنامه عملیاتی

اجرای الگوی کشت بدون مشارکت همه ی ارکان موثر در سطح استان، میسر نخواهد بود لذا در استان کرمانشاه برای اجرای مناسب الگوی کشت با سیاست های ابلاغی در سازمان جهاد کشاورزی کارگروه اجرایی الگوی کشت تشکیل گردید. اولین اقدام کارگروه هماهنگی بین ادارات مرتبط با الگوی کشت بوده که با برگزاری جلسات متعدد با استاندار، فرمانداری و سایر ادارات در جهت پیشبرد برنامه الگوی کشت اقدامات لازم انجام گرفت. همچنین کارگروه نظارت بر اجرای الگوی کشت در استان با ریاست رئیس مرکز تشکیل و بر اساس دستورالعمل نظارت اقدامات و کار نظارتی را در استان انجام داده شد. بر اساس برنامه ابلاغی الگوی کشت محصولات زراعی استان برای سال زراعی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ جداول ۱۲ گانه اجرای الگوی کشت در استان کرمانشاه تکمیل گردید که نتایج این جداول به تفکیک مورد بررسی و تحلیل آماری قرار گرفته است.

ارزیابی اجرای الگوی کشت

جدول ۱ سطح زیر کشت، عملکرد و تولید محصولات عمده زراعی در استان کرمانشاه را در برنامه و میزان تحقق آن در سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴ نشان می دهد. همانگونه که مشاهده می شود از ۳۶ محصول مورد نظر ۲۹ محصول در استان کشت شده اند. سطح زیر کشت، عملکرد و تولید محصولات زراعی گندم و جو و نخود آبی، یونجه انحراف معنی داری از برنامه ندارند. بطوریکه

انتظارات برنامه در خصوص سطح زیر کشت گندم آبی ۱۱۰٪، عملکرد ۸۸٪ و تولید آن ۹۶٪ محقق شده است. میزان تحقق سطح زیر کشت گندم دیم ۱۰۶٪، عملکرد آن ۶۵٪ تحقق یافته که این اتفاق به دلیل شرایط جوی و خشک سالی در فصل بهار در استان بوده است. میزان تحقق در سطح زیر کشت جو آبی ۱۰۰٪ میزان تحقق عملکرد در هکتار ۱۲۷٪ و میزان تولید ۱۲۸٪ نسبت به برنامه ابلاغی تحقق یافته است.

تطابق برنامه سطح زیر کشت سایر محصولات با برنامه ابلاغی الگوی کشت تطابق داشته و با توجه به اینکه سومین سال اجرای الگوی کشت می باشد روند تطابق برنامه با سیاست های الگوی کشت در استان کرمانشاه همسو می باشد. در خصوص محصول کاملینا چون زراعتی نوپا می باشد روند پذیرش این محصول از سوی زارعین مناسب ارزیابی شده و در سالهای آتی شاهد افزایش سطح زیر کشت و عملکرد و میزان تولید آن در استان خواهیم بود. در خصوص چغندر قند پائیزه با توجه به اینکه منطقه کشت این محصول مناطق گرمسیری استان می باشد و از نظر اقتصادی درآمد محصول نسبت به سایر محصولات بالاتر می باشد کشاورزان از کشت پائیزه این محصول استقبال خوبی داشته اند. البته باید توجه داشت که میزان مصرف آب در کشت پائیزه چغندر قند به دلیل استفاده از نزولات آسمانی در فصل زمستان و بهار میزان مصرف آب در این محصول کاهش یافته و منطبق بر سیاست اجرای الگوی کشت می باشد که هدف نهایی آن کاهش مصرف آب آبیاری می باشد. در خصوص کشت ذرت دانه ای و ذرت علوفه ای با توجه به اختلاف قیمت در ذرت علوفه ای نسبت به ذرت دانه ای کشاورزانی که اقدام به کشت ذرت دانه ای نموده اند محصول خود را بصورت علوفه برداشت نموده اند به همین دلیل در تحقق اهداف برنامه در سطح زیر کشت ذرت دانه ای ۱۹٪ و سطح زیر کشت ذرت علوفه ای ۹۹۸٪ تحقق یافته است. البته با توجه به اینکه ذرت علوفه ای زودتر از ذرت دانه ای برداشت می شود آب کمتری استفاده می شود و در مصرف آب صرفه جویی صورت گرفته است. در سال زارعی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ برای اولین بار در مناطق گرمسیری استان اقدام به کشت ۱۷۷ هکتار سویا شده است.

جهت ارزیابی میزان و درصد واقعی تحقق برنامه در شاخص سطح زیر کشت، از میانگین وزنی سطح زیر کشت و نیز ضریب تحقق (جدول ۱۱) سطح ابلاغی استفاده شد. بر این اساس درصد تحقق سطح زیر کشت ابلاغی محصولات کشاورزی در این استان براساس نقش و وزن سطح زیر کشت هر محصول در تحقق سطح زیر کشت کل محصولات بدست آمد که برابر با ۷۶ درصد بود. این مقدار بسیار کمتر از درصد تحقق سطح زیر کشت ابلاغی براساس میانگین هم وزن سطح زیر کشت محصولات (۱۰۰ درصد) بود که به نظر می رسد دقیق تر می باشد.

جدول ۱ - سطح زیر کشت، عملکرد و تولید محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان کرمانشاه (سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴)

نوع محصول	سال ۱۴۰۳-۰۴ (طبق برنامه)			سال ۱۴۰۳-۰۴ (محقق شده)		
	سطح (هکتار)	عملکرد (kg)	تولید (تن)	سطح (هکتار)	عملکرد (kg)	تولید (تن)
گندم آبی	۹۵۰۰۰	۵۷۰۸	۵۴۲۲۶۰	۱۰۴۶۲۱	۱۱۰	۵۲۳۱۰۵
گندم دیم	۳۲۴۰۰۰	۱۱۱۸	۳۶۲۲۳۲	۳۴۳۹۲۴	۱۰۶	۲۵۰۳۷۷

۱۲۵	۶۰۰۶۴	۱۲۷	۵۰۸۸	۹۸	۱۱۸۰۵	۴۸۰۰۰	۴۰۰۰	۱۲۰۰۰	جو آبی
۵۹	۱۱۴۸۹۴	۸۶	۱۱۱۸	۶۹	۱۰۲۷۶۷	۱۹۵۰۰۰	۱۳۰۰	۱۵۰۰۰۰	جو دیم
۱۲۱	۲۶۳۵	۷۱	۳۶۹۱	۱۷۰	۷۱۶	۲۱۸۴	۵۲۰۰	۴۲۰	شلتوک
۱۴	۲۲۰۹۳	۹۶	۸۳۴۰	۱۵	۲۶۴۹	۱۵۶۵۱۰	۸۶۹۵	۱۸۰۰۰	ذرت دانه‌ای
۷۵	۱۵۹۷	۱۱۸	۶۹۵	۸۸	۳۵۸۸	۲۱۲۸	۵۱۹	۴۱۰۰	عدس دیم
۱۱۸	۱۱۱۲۱۴	۱۱۸	۶۹۵	۱۰۰	۱۶۰۰۲۰	۹۴۵۶۰	۵۹۱	۱۶۰۰۰۰	نخود دیم
۱۳۰	۶۲۵	۷۵	۲۱۲۶	۱۷۳	۲۹۴	۴۸۳	۲۸۳۹	۱۷۰	لوبیا
۸۲	۲۳۱۲۲۵	۹۸	۶۹۰۴۳	۸۴	۳۳۴۹	۲۸۰۶۴۸	۷۰۱۶۲	۴۰۰۰	گوجه فرنگی (فضای باز)
۱۰۴	۱۸۶۶۰۴	۱۰۲	۴۵۷۷۰	۱۰۲	۴۰۷۷	۱۸۰۰۰۰	۴۵۰۰۰	۴۰۰۰	سیب زمینی
۹۹	۱۳۰۱۰۲	۱۰۰	۶۵۴۱۱	۹۹	۱۹۸۹	۱۳۱۰۰۰	۶۵۵۰۰	۲۰۰۰	پیاز
۶۱	۷۷۳۶	۷۹	۱۶۵۴	۷۸	۴۶۷۷	۱۲۶۰۰	۲۱۰۰	۶۰۰۰	کلزا
۲۰۵	۱۲۱۱	۹۳	۵۵۰۴۶	۲۲۰	۲۲	۵۹۰	۵۹۰۰۰	۱۰	هندوانه
۱۷۹	۶۱۰	۱۰۰	۳۳۸۸۹	۱۸۰	۱۸	۳۴۰	۳۴۰۰۰	۱۰	خریزه
۸۰	۷۲۱۲	۱۰۵	۳۱۳۵۷	۷۷	۲۳۰	۹۰۰۰	۳۰۰۰۰	۳۰۰	خیار (فضای باز)
۹۹۲	۱۰۷۵۹۵۸	۹۴	۶۳۶۸۵	۱۰۵۴	۱۶۸۹۵	۱۰۸۴۶۷	۶۷۶۶۵	۱۶۰۳	ذرت علوفه ای
۱۱۵	۱۶۱۴۸	۸۹	۶۲۳۰	۱۳۰	۲۵۹۲	۱۴۰۰۰	۷۰۰۰	۲۰۰۰	شبدر
۱۰۴	۱۰۱۵۲۶	۸۲	۱۰۶۶۹	۱۲۷	۹۵۱۶	۹۷۳۳۵	۱۲۹۷۸	۷۵۰۰	یونجه آبی
.	.	.	.	.	.	۲۵۰۰	۲۵۰۰	۱۰۰۰	یونجه دیم
۲۳	۳۷	۹۲	۷۳۶	۲۵	۵۰	۱۶۰	۸۰۰	۲۰۰	کنجد آبی
.	.	.	.	.	.	۲۵۰	۱۲۵۰	۲۰۰	گلرنگ ابی
۱	۱۰	۵۹	۲۹۷	۲	۳۴	۱۰۰۰	۵۰۰	۲۰۰۰	گلرنگ دیم
	۲۳۰		۱۳۰۰		۱۷۷	.	.	.	سویا
۳	۴۲	۳۰	۱۷۷	۱۰	۲۳۹	۱۵۰۰	۶۰۰	۲۵۰۰	کاملینا (دیم)
۹۹	۳۷۰۰۳۷	۹۹	۶۲۲۳۴	۱۰۰	۵۹۴۶	۳۷۴۵۹۸	۶۳۰۰۰	۵۹۴۶	چغندر پائیزه
۱۰۲	۱۲۳۳۱۸۹	۹۷	۷۳۰۰۰	۱۰۵	۱۶۸۹۳	۱۲۱۱۶۲۵	۷۵۰۰۰	۱۶۱۵۵	چغندر قند بهاره
۹۴	۱۲۲۶۶	۱۰۹	۱۸۹۲	۸۶	۶۴۲۷	۱۲۹۹۸	۱۷۳۷	۷۴۸۳	سایر محصولات آبی
۹۰	۳۳۸۸۹	۶۳	۵۹۰۵	۲۸۷	۵۷۳۹	۳۷۴۸۶	۹۳۴۷	۲۰۰۰	سایر نباتات علوفه ای (قصیل آبی)
۱۹۵	۱۲۴۴۶۵	۷۵	۳۶۳۹	۲۲۸	۳۴۲۰۳	۶۳۶۷۸	۴۸۷۱	۱۵۰۰۰	سایر نباتات علوفه ای (قصیل دیم)
۶۸	۴۲۹۲	۱۲۳	۷۷۰۶	۲۷۹	۵۵۷	۶۲۸۱	۶۲۶۲	۲۰۰	نخود آبی و باقلا
۸۷	۸۲۰۶۴	۸۴	۲۹۲۴۶	۷۶	۲۸۰۶	۹۴۵۰۳	۳۵۰۰۱	۲۷۰۰	سایر سبزیجات
۳۸	۴۴۷۴	۶	۳۱۸۷	۶۱۰	۱۴۰۴	۱۱۶۷۳	۵۰۷۵۰	۲۳۰	سایر جالیز آبی
۷۷	۸۲۸	۴۲	۲۰۰۰	۱۸۲	۴۱۴	۱۰۷۶	۴۷۴۱	۲۲۷	سایر جالیز دیم

یکی از اهداف برنامه، تحلیل فرآیند اجرای سیستم های آبیاری در راستای افزایش راندمان آبیاری و کاهش تلفات آب است. جدول ۲ وضعیت و درصد سطح اجرای سیستم های آبیاری نوین در استان کرمانشاه در سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴ را نشان می دهد. طبق گزارش دریافتی از استان در مورد محصولات گندم، جو، هندوانه، خیار، شبدر و کنجد ۵۰ درصد بصورت سطحی آبیاری می شوند. بقیه محصولات درصد آبیاری بارانی بیشتر از آبیاری سطحی می باشد. در گوجه فرنگی ۷۰ درصد بصورت آبیاری نوار تیپ (قطره ای می باشد) که نشان می دهد در زمینه صرفه جویی در مصرف آب در استان برنامه منطبق با اهداف الگوی کشت می باشد.

جدول ۲- وضعیت و سطح اجرای سیستم های آبیاری نوین در استان کرمانشاه (سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴) واحد هکتار

درصد آبیاری سطحی	درصد آبیاری بارانی	درصد آبیاری قطره ای	
۵۰	۵۰	۰	گندم آبی
۵۰	۵۰	۰	جو آبی
۱۰۰	۰	۰	شلوک
۱۹	۸۰	۱	ذرت دانه ای
۸۰	۲۰	۰	لوبیا
۳۰	۰	۷۰	گوجه فرنگی (فضای باز)
۱۸	۸۰	۲	سیب زمینی
۹	۹۰	۱	پیاز
۱۵	۸۵	۰	کلزا
۵۰	۴۵	۵	هندوانه
۵۵	۲۵	۲۰	خیار (فضای باز)
۲۰	۸۰	۰	ذرت علوفه ای
۵۰	۵۰	۰	شبدر
۳۰	۷۰	۰	یونجه آبی
۵۰	۵۰	۰	کنجد آبی
۲۰	۸۰	۰	کلزا آبی
۲۰	۸۰	۰	سویا
۳۰	۶۰	۱۰	چغندر قند پاییزه
۳۰	۶۰	۱۰	چغندر قند بهار

افزایش ضریب مکانیزاسیون برای ارتقای بهره‌وری و کاهش ضایعات ضروریست. طبق گزارش ناظر استان کرمانشاه و اطلاعات دریافتی، اهداف برنامه در افزایش ضریب مکانیزاسیون در سال زراعی جاری در محصولات مختلف بخوبی محقق شده است (جدول ۳). ضریب نفوذ بذر گواهی شده براساس استانداردهای موسسه کنترل و گواهی بذر در استان ۱۰۰ درصد اهداف برنامه تحقق پیدا کرده است. ضریب مکانیزاسیون در سال ۱۴۰۳-۱۴۰۲ در استان کرمانشاه ۲/۱۸ درصد بوده که طبق برنامه بایست ۱۶٪. درصد اضافه و به ۲/۵۳ می‌رسید که این برنامه محقق شده است. در سال زراعی ۱۴۰۴-۱۴۰۳ اعتبار تسطیح اراضی صفر بوده بنابراین تسطیحی در استان انجام نشده است.

جدول ۳ - درجه مکانیزاسیون و ضریب نفوذ بذر گواهی شده در برنامه و میزان تحقق آن در استان کرمانشاه (سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴)

سال ۱۴۰۳-۱۴۰۴ (محقق شده)				سال ۱۴۰۳-۱۴۰۴ طبق برنامه			
نوع محصول	تسطیح و یکپارچه سازی اراضی (هکتار)	ضریب مکانیزاسیون	ضریب نفوذ بذر گواهی شده (صد)	تسطیح و یکپارچه سازی اراضی (هکتار)	ضریب مکانیزاسیون	ضریب نفوذ بذر گواهی شده (صد)	افزایش درصد تحقق
	۰	۲/۳۸	۴۲	۰	۰	۱۰۶	۵۶
							۱۰۰

ماخذ: داده های تحقیق

در خصوص ضریب نفوذ بذور اصلاح شده در استان کرمانشاه طبق برنامه موسسه کنترل و گواهی بذر استان موظف است در خصوص بذر گندم آبی ۶۵٪ بذر مصرفی و در گندم دیم ۳۵٪ بذور مصرفی استان را بصورت گواهی شده تامین نماید که این امر در استان کرمانشاه ۱۰۰ درصد اجرایی شده است.

جدول ۴ وضعیت نصب کنتور هوشمند و تحویل حجمی آب در استان را نشان می‌دهد براساس اطلاعات جمع‌آوری شده در سال زراعی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ تعداد ۱۶۰۰ کنتور هوشمند نصب شده است که طبق برنامه ۱۰۰ درصد اهداف برنامه محقق شده است. اما نکته قابل توجه در مورد کنتورهای هوشمند این است که کنتورها نصب شده اند اما بعد از قطع کنتور بصورت اتوماتیک سازمان امور آب با دریافت هزینه بالاسری نسبت به شارژ مجدد آنها اقدام می‌نماید که این سیاست با سیاست الگوی کشت در خصوص مصرف بهینه آب مغایرت دارد. در خصوص تحویل حجمی آب به زارعین در بستر آب های جاری در استان کرمانشاه بصورت سالیانه حق آبه استفاده از بستر رودخانه از زارعین دریافت می‌شود اما نظارت و اینکه بصورت حجمی آب تحول زارعین گردد وجود ندارد. در خصوص سطوح اجرایی سیستم آبیاری نوین ۶۰ درصد از اهداف برنامه تحقق یافته که قابل قبول و مناسب می‌باشد.

جدول ۴- وضعیت نصب کنتور هوشمند و تحویل حجمی آب استان کرمانشاه

سال ۱۴۰۲-۰۳ (طبق برنامه)				سال ۱۴۰۲-۰۳ (محقق شده)			
سطح اجرای سیستم آبیاری نوین (هکتار)	تحویل حجمی آب (مورد)	نصب کنتورهای هوشمند (تعداد)	سطح اجرای سیستم آبیاری نوین (هکتار)	درصد تحقق	نصب کنتورهای هوشمند (تعداد)	تحویل حجمی آب (مورد)	درصد تحقق
۴۰۰۰	۰	۱۸۰۰	۲۴۰۰	۶۰	۱۸۰۰	۱۰۰	۰

ماخذ: یافته های تحقیق

جدول ۵ وضعیت احداث گلخانه در برنامه و میزان تحقق آن در استان کرمانشاه در سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴ را نشان می دهد. میزان تحقق برنامه احداث گلخانه در مجموع استان ۱۸٪ می باشد. لیکن پراکنش تحقق برنامه در شهرستان های مختلف مناسب نیست.

جدول ۵- وضعیت احداث گلخانه در برنامه و میزان تحقق آن در استان کرمانشاه (سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴) واحد هکتار

شهرستان	سال پایه	هدف ۵ ساله	هدف ۱۴۰۳-۱۴۰۴	تحقق در سال ۱۴۰۲-۰۳	درصد تحقق
کرمانشاه	۲۰	۴۰	۱۸	۷/۱	۳۹/۴
اسلام آباد	۳	۸/۵	۵	۰	۰
دالاهو	۰.۵	۱/۵	۰.۵	۰	۰
سرپل ذهاب	۲	۸	۴/۵	۰.۳۷	۸/۲
قصر شیرین	۳	۱۲	۷	۰.۲	۲/۱
گیلانغرب	۱	۱/۵	۰.۵	۰	۰
روانسر	۲	۴	۲	۰.۲	۱۰
جوانرود	۰.۵	۱/۵	۰.۵	۰	۰
پاوه	۰.۵	۱/۵	۰.۵	۰	۰
ثلاث باباجانی	۰.۵	۱/۵	۰.۵	۰	۰
صحنه	۴	۵	۲/۵	۰.۱	۴
کنگاور	۳	۸	۴	۱/۰۷	۲۶/۸
هرسین	۳	۴	۲	۰	۰
سنقر	۳	۳	۱/۵	۰	۰
جمع	۴۴	۱۰۰	۴۹	۸/۹۹	۱۸/۳۷

جدول ۶ وضعیت کودهای ازته، فسفره و پتاسه در برنامه و میزان تحقق آن در استان کرمانشاه در سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴ را نشان میدهد. با توجه به تخصیص صورت گرفته، میزان مصرف کودهای مختلف در محصولات مجاز در ارائه نهاده های کشاورزی طبق برنامه بوده است.

جدول ۶- وضعیت کودهای ازته، فسفره و پتاسه در برنامه و میزان تحقق آن در استان کرمانشاه (سال زراعی ۰۴-۱۴۰۳)

نوع محصول	سال ۱۴۰۲-۰۳ (طبق برنامه)			سال ۱۴۰۳-۰۴ (محقق شده)				
	کود ازته	کود فسفره	کود پتاسه	کود ازته	کود فسفره	کود پتاسه	درصد تحقق	درصد کود
گندم آبی	۳۰۰	۱۵۰	۱۰۰	۳۰۰	۱۰۰	۱۵۰	۱۰۰	۱۰۰
گندم دیم	۱۰۰	۵۰	۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۵۰
جو آبی	۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
جو دیم	۱۰۰	۵۰	۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۵۰
ذرت دانه ای	۳۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۳۵۰	۱۰۰	۱۵۰	۱۰۰	۱۰۰
لوبیا	۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۰	۰	۰	۰	۰
گوجه فرنگی (فضای باز)	۳۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۳۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
سیب زمینی	۳۵۰	۲۰۰	۲۰۰	۳۵۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۲۰۰
پیاز	۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
کلزا	۳۲۵	۱۵۰	۱۰۰	۳۲۵	۱۰۰	۱۵۰	۱۰۰	۱۰۰
ذرت علوفه ای	۳۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۳۵۰	۱۰۰	۱۵۰	۱۰۰	۱۰۰
یونجه آبی	۱۰۰	۵۰	۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
کنجد آبی	۱۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
گلرنگ دیم	۱۰۰	۵۰	۰	۱۰۰	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۰
سویا	۱۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
کاملینا (دیم)	۱۰۰	۵۰	۱۰	۱۰۰	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۱۰
چغندر پائیزه	۴۵۰	۲۰۰	۱۰۰	۴۵۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰
چغندر بهاره	۳۵۰	۲۰۰	۱۵۰	۳۵۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۵۰

ماخذ: یافته های تحقیق

در جدول ۷ وضعیت میزان آب مصرفی و بهره‌وری آب مصرفی به تفکیک محصول آورده شده است. نتایج نشان می‌دهد که بهره‌وری آب مصرفی در کشت شلتوک و لوبیا کمترین و در زراعت هندوانه بیشترین بهره‌وری را دارد.

جدول ۷- وضعیت میزان آب مصرفی، بهره‌وری آب مصرفی در استان کرمانشاه (سال زراعی ۱۴۰۳-۴)

نوع محصول	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)	میزان آب مصرفی (مترمکعب در هکتار)	بهره‌وری مصرف اب (کیلوگرم بر مترمکعب)	میزان بارش سال زراعی (میلیمتر)	بهره‌وری آب سبز (کیلوگرم بر متر مکعب)
گندم آبی	۵۰۰۰	۶۸۵۷	۰/۷۳	۳۶۰	
گندم دیم	۷۲۸	۰		۳۶۰	۰/۲
جو آبی	۵۰۸۸	۵۸۲۹	۰/۸۷	۳۶۰	
جو دیم	۱۱۱۰	۰		۳۶۰	۰/۳
شلتوک	۴۰۰۸	۱۷۸۲۰	۰/۲۱	۳۶۰	
ذرت دانه ای	۹۰۱۷	۱۰۸۲۲	۰/۸۳	۳۶۰	
عدس دیم	۴۰۹	۰		۳۶۰	۰/۱۱
نخود دیم	۶۹۵	۰		۳۶۰	۰/۲
لوییا	۲۱۰۲	۱۱۵۵۶	۰/۱۸	۳۶۰	
گوچه فرنگی (فضای باز)	۷۰۱۶۲	۱۰۹۴۳	۶/۴۲	۳۶۰	
سیب زمینی	۴۵۹۴۷	۱۲۱۳۱	۳/۷۹	۳۶۰	
پیاز	۶۵۰۰۰	۱۱۱۱۱	۵/۹	۳۶۰	
کلزا آبی	۱۶۲۳	۴۷۳۵	۰/۳۴	۳۶۰	
هندوانه	۶۰۲۴۴	۹۲۰۰	۶/۵۵	۳۶۰	
خریزه	۳۴۰۰۰	۹۱۰۸	۳/۷۳	۳۶۰	
خیار (فضای باز)	۳۰۳۳۱	۱۲۴۰۰	۲/۴۵	۳۶۰	
ذرت علوفه ای	۶۴۰۹۴	۱۰۳۳۳	۶/۲۰	۳۶۰	
شیدر	۷۰۰۰	۱۵۶۱۹	۰/۴۵	۳۶۰	
یونجه آبی	۱۲۶۰۰	۱۸۲۶۱	۰/۶۹	۳۶۰	
یونجه دیم	۲۵۰۰	۰		۳۶۰	۰/۶۹
کنجد آبی	۶۷۵	۸۵۷۱	۰/۰۸	۳۶۰	
گلرنگ دیم	۱۲۱	۰		۳۶۰	۰/۰۳۳
کلزا دیم	۱۰۰۰			۳۶۰	
سویا	۲۱۴۰	۶۰۰۰	۰/۳۶	۳۶۰	
کاملینا (دیم)	۱۷۸	۰		۳۶۰	۰/۰۴۹
چغندر قند پاییزه	۷۵۰۰۰	۶۱۷۶	۱۲/۱۴	۳۶۰	
چغندر قند بهاره	۷۶۰۰۰	۱۵۲۹۴	۴/۹۷	۳۶۰	
سایر سبزیجات	۳۵۰۰۰	۶۸۰۰	۵/۱۵	۳۶۰	

ماخذ: یافته های تحقیق

یکی از برنامه ها و اهداف مهم الگوی کشت دستیابی به حداکثر تناسب اراضی در کشت محصولات مختلف زراعی است. اطلاعات دریافتی از ناظر اجرای الگوی کشت در استان کرمانشاه نشان دهنده انطباق مناسب و قابل قبول سطوح کشت محصولات مختلف زراعی با سامانه تناسب اراضی و کشت در اراضی S1-S3 که حداکثر مطلوبیت برای کشت هر محصول دارند، می باشد (جدول ۸).

جدول ۸- سطح زیر کشت محصولات مختلف زراعی در اراضی S1-S3 در سامانه تناسب اراضی و میزان تحقق آن در استان کرمانشاه (سال زراعی ۱۴۰۳-۰۴)

براساس سامانه تناسب اراضی		سال ۱۴۰۳-۰۴ (محقق شده)							
نوع محصول	سطح برنامه	سطح S1	سطح S2	سطح S3	سطح کل S1 تا S3	سطح کل کشت	درصد تحقق	سطح کل S1 تا S3	درصد تحقق
گندم آبی	۹۶۹۷۷	۸۷۴۱۷	۹۳۴۴۸	۳۹۵۲۸	۲۲۰۳۹۳	۱۰۱۲۳۶	۱۰۴	۳۲۱۷۳۳	۱۴۶
گندم دیم	۳۰۰۰۰۰					۳۰۸۵۹۸	۱۰۳		
جو آبی	۱۴۰۰۰	۸۴۸۱۸	۸۹۱۸۵	۴۶۳۲۰	۲۲۰۲۲۳	۱۲۸۹۰	۹۲	۲۳۳۲۰۵	۱۰۶
جو دیم	۱۸۴۹۳۰					۱۴۷۳۱۶	۸۰		
یونجه	۸۲۲۵	۵۵۲۸	۱۴۲۴۹۲	۵۱۵۴۰	۱۹۹۵۶۱	۹۶۹۵	۱۱۷	۲۰۹۳۳۷	۱۰۵
شلتوک	۱۹					۵۸۷	۳۰۸۹		
نخود آبی	۴۳۵					۵۶۹	۱۳۱		
نخود دیم	۱۴۵۰۰۰					۱۶۲۲۳۸	۱۱۲		
کلزا	۷۰۰۰	۱۴۶۲۰	۹۹۹۱۳	۸۹۳۳۴	۲۰۳۸۶۶	۲۷۶۴	۳۹	۲۰۶۶۶۹	۱۰۱
ذرت علوفه ای	۲۵۰۰					۸۰۲۲	۳۲۱		
سیب زمینی	۱۷۰۰	۱۰۱۹۹	۳۹۱۵۶	۱۳۱۰۲۷	۱۸۰۳۸۲	۷۴۰۴	۴۳۶	۱۸۸۲۲۱	۱۰۴
چغندر قند بهاره	۱۲۵۰۰	۹۴۵۸۲	۸۰۵۸۵	۲۹۰۹۴	۲۰۴۲۶۰	۱۵۴۸۶	۱۲۴	۲۱۹۸۷۰	۱۰۸
ذرت دانه ای	۲۵۰۰۰	۰	۸۳۸۴۰	۱۰۹۴۹۸	۱۹۳۳۳۷	۲۸۶۳۰	۱۱۵	۲۲۲۰۸۵	۱۱۵
گوجه فرنگی (فضای باز)	۶۰۰۰	۱۱۳۷	۹۰۱۵۲	۱۰۳۸۳۷	۱۹۵۱۲۶	۲۹۴۶	۴۹	۱۹۸۱۲۱	۱۰۲

ماخذ: یافته های تحقیق

برنامه های آموزشی و ترویجی اجرا شده در استان کرمانشاه

یکی از اهداف برنامه الگوی کشت اجرای فعالیت های ترویجی و آموزشی در راستای تدوین الگوی کشت می باشد که در سال ۱۴۰۳-۱۴۰۴ تحقق اهداف برنامه با برنامه های پیشنهادی پیشرفت خوبی داشته و انطباق برنامه با اهداف متناسب است. فعالیت های ترویجی درصد تحقق ۱۰۰٪ بوده است.

جدول ۹- فعالیت های آموزشی- ترویجی

عنوان فعالیت (تعداد)	طبق برنامه ۱۴۰۳-۰۴	تحقیقی سال ۱۴۰۳-۰۴	درصد تحقق
اعزام تیم های یاوران تولید	۴۲	۴۲	۱۰۰
دوره های مهارت آموزی بهبود و ارتقای مهارت فنی (نفر-روز)	۳۸۵۹۳	۵۰۱۷۰	۱۲۹
روزهای مزرعه (نفر-روز)	۹۳۰۶	۹۳۰۶	۱۰۰
روز انتقال یافته های تحقیقاتی	۲۳۳۵	۲۳۳۵	۱۰۰
هفته انتقال یافته های تحقیقاتی	۳۷۳	۳۷۳	۱۰۰
دوره های ترویجی	۱۶۱۶۰	۱۶۱۶۰	۱۰۰
کارگاه ترویجی	۱۴۹۴۵	۱۴۹۴۵	۱۰۰
بازدیدهای ترویجی	۹۲۰۲	۹۲۰۲	۱۰۰
دوره های آموزشی آموزش برخط با استفاده از شبکه شاک	۶۷	۶۷	۱۰۰
غیرحضوری آموزش برخط با استفاده از شبکه برکت	۲۵	۲۵	۱۰۰
طرحهای تحقیقی- ترویجی	۱۳	۱۳	۱۰۰
ارتباطات انفرادی و چهره به چهره	۱۲۴۰۲۶	۱۲۴۰۲۶	۱۰۰

جدول ۱۰- فعالیت های سازه های ترویجی

عنوان فعالیت (تعداد)	طبق برنامه ۱۴۰۳-۰۴	تحقیقی سال ۱۴۰۳-۰۴	درصد تحقق
مزارع نوآور	۹	۹	۱۰۰
سایت ترویجی	۶۰	۶۰	۱۰۰
کانون یادگیری	۶۰	۶۰	۱۰۰
کانون های جوانان روستایی و عشایری	۷	۷	۱۰۰
صندوق های خرد روستایی	۱۷	۱۷	۱۰۰
مزارع الگویی	۶۰	۶۰	۱۰۰
مکان های اجرای طرح های تحقیقی- ترویجی	۱۳	۱۳	۱۰۰
رویدادها جشنواره ها و نمایشگاه ها	۱۹	۱۹	۱۰۰

جدول ۱۱- فعالیت های رسانه ای

عنوان فعالیت (تعداد)	طبق برنامه ۱۴۰۳-۰۴	تحقیقی سال ۱۴۰۳-۰۴	درصد تحقق
برنامه تلویزیونی	۴۵	۴۵	۱۰۰
شبکه برکت استان	۲۵	۲۵	۱۰۰
برنامه رادیویی	۳۵	۳۵	۱۰۰
فیلم آموزشی ترویجی (تیزر)	۲	۲	۱۰۰
موشن گرافیک	۳	۳	۱۰۰
کلیپ	۱۰	۱۰	۱۰۰
اسلاید ویزن	۱	۱	۱۰۰
نشریه ترویجی	۲	۲	۱۰۰
دستنامه ترویجی	۱	۱	۱۰۰
دستورالعمل ترویجی	۱	۱	۱۰۰
بروشور ترویجی	۹	۹	۱۰۰
پوستر ترویجی	۶	۶	۱۰۰
پیامک	۳۶	۳۶	۱۰۰
پادکست	۲	۲	۱۰۰

جمع بندی و نتیجه گیری

به منظور جمع بندی و تعیین میزان دستیابی به اهداف اصلی برنامه الگوی کشت در شاخص سطح زیر کشت، از شاخص ضریب تحقق استفاده گردید (جدول ۱۲). بطوریکه در صورت تحقق سطح ابلاغی بین ۹۰-۱۱۰ درصد ضریب تحقق یک و... در انتها در صورت تحقق کمتر از ۵۰ درصد سطح ابلاغی، ضریب تحقق ۰/۲ تعلق می گیرد.

جدول ۱۲- ضریب تحقق برنامه برای درصدهای مختلف

ضریب تحقق	درصد تا	درصد از
۱	۱۱۰	۹۰
۰/۸	۱۲۰	۸۰
۰/۶	۱۳۰	۷۰
۰/۴	۱۵۰	۵۰
۰/۲	۱۵۰≤	≤۵۰

جدول ۱۳- درصد تحقق واقعی شاخص های مختلف در برنامه ابلاغی در استان کرمانشاه (۱۴۰۳-۱۴۰۴)

شاخص	درصد تحقق واقعی برنامه ابلاغی (%)
سطح زیر کشت (میانگین وزنی)	۷۶
عملکرد محصولات	۱۰۰
تولید	۹۷
اجرای سیستم های آبیاری نوین	۱۰۰
درجه مکانیزاسیون کشاورزی	۱۰۰
ضریب نفوذ بذر گواهی شده	۵۶
احداث گلخانه	۱۸/۳۷
کود از ته	۱۰۰
کود فسفره	۱۰۰
کود پتاسه	۱۰۰
سطح کل S1 تا S3	۱۰۰
رسانه جمعی	۱۰۰
دوره های آموزشی	۱۰۰
سازه های ترویجی	۱۰۰
میانگین درصد تحقق شاخص ها	۸۲

مسائل و مشکلات اجرای برنامه در استان کرمانشاه

- ۱- هماهنگی ضعیف بین امور آب با سیاست الگوی کشت
- ۲- عدم سیاست تشویقی جهت اجرای الگوی کشت
- ۳- هماهنگی ضعیف کارخانجات قند کشور با سیاست اجرای الگوی کشت
- ۴- توزیع نامناسب نهاده ها در بین محصولات زراعی
- ۵- اجرای ضعیف قیمت تضمینی محصولات زراعی
- ۶- اختلاف در آمد محصولات آب بر با محصولات کم آب بر

توصیه های فنی ارائه شده

- ۱- هماهنگی با امور آب استان در خصوص سیاست های تعیین الگوی کشت محصولات زراعی
 - ۲- هماهنگی با کارخانجات قند و شکر در خصوص رعایت اخذ قرارداد با چغندرکاران
 - ۳- متناسب سازی توزیع نهاده به موقع به زارعین در فصل کشت
 - ۴- اعلام قیمت تضمینی محصولات قبل از سال زراعی
- بر اساس نتایج بدست آمده از ارزیابی برنامه الگوی کشت در سال اول اجرا در استان کرمانشاه، نتایج زیر دست آمد:
- سطح زیر کشت محصولات عمده زارعی مانند گندم، جو، نخودآبی و یونجه تفاوت چندانی با برنامه نداشته و انتظارات برنامه الگوی کشت در سال اول اجرای برنامه محقق شده و مناسب ارزیابی می شود.
 - در گندم دیم سطح زیر کشت با اهداف برنامه تطابق دارد، در مورد محصول جو دیم به دلیل عدم توان رقابتی این محصول با محصولات رقیب از نظر درآمدی و مشکل فروش محصول جو در زمان برداشت، کشاورزان تمایل چندانی به کشت این محصول نداشته، لذا برای رفع این مشکل بایستی دولت در سیاست قیمت تضمینی و خرید تضمینی محصول جو تجدید نظر نماید تا زارعین از کشت این محصول متضرر نشوند و در سالهای آتی برنامه الگوی کشت، شاهد افزایش در سطح زیر کشت این محصول باشیم. از نظر تولید نیز محصول جو با اهداف برنامه تطابق ندارد. برای تحقق این اهداف بایستی سیاست حمایتی این محصول از نظر تخصیص نهاده های کشاورزی همانند محصول گندم باشد تا کشاورزان برای کشت این محصول رغبت داشته باشند.
 - سطح زیر کشت نخود دیم با اهداف برنامه تطابق دارد، نظر تولید با اهداف برنامه فاصله زیادی وجود ندارد. برای رعایت تناوب با برگزاری کلاسهای آموزشی و آگاه نمودن زارعین در خصوص مزایای کشت ارقام پائیزه این مشکل را حل نمود.
 - استان کرمانشاه در زمینه اجرای سیستم آبیاری در راستای افزایش بهره وری آب مناسب عمل نموده است.
 - استان کرمانشاه در رابطه با نصب کنتور هوشمند مناسب عمل شده است اما از نظر تحویل حجمی آب برنامه ای از سوی وزارت نیرو ابلاغ نشده لذا در این خصوص لازم است هماهنگی بین وزارت جهاد کشاورزی و وزارت نیرو صورت گیرد.
 - اهداف برنامه در افزایش ضریب مکانیزاسیون در سال زراعی جاری در محصولات مختلف بخوبی محقق شده است. اما میزان تحقق اهداف برنامه در افزایش ضریب نفوذ بذر گواهی شده در محصولات استراتژیک گندم و جو (آبی و دیم) بسیار کم بوده

است. علت کاهش ضریب نفوذ بذر گواهی شده را می توان به اختلاف قیمت خرید گندم و فروش بذر اصلاح شده اشاره نمود که زارعین ترجیح می دهند از بذور خود مصرفی استفاده نمایند. با توجه به اهمیت این ضریب در دستیابی به عملکرد پتانسیل در محصولات زراعی، لازم است به این موضوع توجه و اقدامات ضروری در خصوص افزایش ضریب نفوذ بذر گواهی شده در سطح استان صورت گیرد.

- با توجه به تخصیص صورت گرفته، میزان مصرف کودهای مختلف در محصولات استراتژیک گندم، جو و نخود طبق برنامه بوده است.
- برنامه آموزشی و ترویجی در استان کرمانشاه بطور کلی مناسب بوده و برای سال دوم قابل قبول می باشد.
- در مجموع اجرای برنامه در سال دوم اجرا در استان کرمانشاه با اهداف برنامه الگوی کشت ابلاغی قابل قبول ارزیابی می شود، برای تحقق بیشتر برنامه در سال های آتی اجرای الگوی کشت و در جهت رفع نواقص برنامه ۱۴۰۲-۱۴۰۳ بایستی تلاش نمود. اصلاح و تحقق این برنامه نه تنها همت مدیران استانی را طلب می نماید، بلکه بایستی سیاستمداران و مسئولین محترم وزارت جهاد کشاورزی با همکاری نهادهای حاکمیتی و مجلس شورای اسلامی در خصوص تصویب قوانین حمایتی در زمینه الگوی کشت همکاری لازم را داشته باشند.

پیشنهادهات:

با توجه به بررسی های انجام شده در سال اول اجرای برنامه الگوی کشت برای بهتر اجرا شدن برنامه الگوی کشت در سال دوم و سالهای آتی پیشنهادات ذیل ارائه می گردد.

۱- توجه به کشت حبوبات در استان کرمانشاه و حمایت دولت از کشت این محصول در کشت قراردادی همانند محصول گندم

۲- حمایت وزارت جهاد کشاورزی از حبوبات در زمینه تخصیص نهادهای تولید همانند گندم برای پایداری در تولید گندم و رعایت تناوب زراعی

۳- اعلام به موقع قیمت تضمینی محصولات کشاورزی قبل از فصل کشت

۴- تامین سهیلات مورد نیاز خرید بذر شرکتهای فرآوری بذر استان

۵- تامین به موقع نهادهای کشاورزی

۶- تعیین قیمت برای محصولات علوفه دیم

۷- دبیر خانه مرکزی الگوی کشت پیشنهادات استان ها در خصوص تغییرات الگوی کشت را بپذیرد چون بر مبنای وضعیت اقلیمی، اقتصادی و اجتماعی و شرایط بومی منطقه ایجاد شده و اصل مصرف بهینه آب در محصولات کشاورزی رعایت شده است.

منابع:

- ۱- برنامه الگوی کشت محصولات کشاورزی ۱۴۰۱-۱۴۰۲. جلد اول. استان کرمانشاه.
- ۲- سیمای کشاورزی استان کرمانشاه. ۱۳۹۵. سازمان جهاد کشاورزی استان کرمانشاه.
- ۳- مرکز آمار ایران. ۱۳۹۹.

Monitoring report on the implementation of the program of the national agricultural cropping pattern in Kermanshah province (2024-2025)

Abstract

"The purpose of monitoring the cropping pattern program is to track, evaluate, refine, and update projected expectations against actual outcomes. This process provides feedback to policy-makers and executive bodies to address weaknesses, reinforce strengths, and ensure continuous oversight of the program's implementation in alignment with defined approaches. To synthesize the findings and determine the degree of achievement regarding the main objectives of the cropping pattern program in Kermanshah Province, a 'Realization Coefficient' index was employed. Based on this index, a realization coefficient of 1.0 is assigned if the implementation of any notified program falls within the 90–110% range; 0.8 for 80–120%; 0.6 for 70–130%; 0.4 for 50–150%; and 0.2 for deviations exceeding 150%. The implementation rates for the cultivated area of key crops and crop yields were 76% and 97%, respectively. Based on these results, the implementation of the cropping pattern in Kermanshah Province for the 2024–2025 (1403–1404) crop year is consistent with the notified program and is evaluated as favorable."

Keywords: Cropping pattern, Crops, Kermanshah.

Ministry of Hahad-e-Agriculture
Agricultural Research, Education and Promotion Organization

**Monitoring report on the implementation of the program of the
national agricultural cropping pattern in Kermanshah province
(2024-2025)**

Preparing and editing:

Adel Nemati, Alireza Nikoi, Abbas Pourmidani, Alireza Tavakoli,
Peyman Shabiti, Jalal Qadri

2026